

Gekalligrafeerde nieuwjaarswens van de 10-jarige Maartje Breet Jbsdr. aan haar grootouders, ca. 1817.
In Nieuwsbrief 25 beeldden we al een door Maartje gekalligrafeerde verjaarswens aan haar grootmoeder af.
[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 120110]

Poserende passanten op de bevroren wegsloot aan de Lagedijk te Zaandijk nabij het Gorterspad, ca. 1900.
[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 2100174]

*Het bestuur wenst alle leden en huisvrienden
fijne feestdagen en veel voorspoed in het nieuwe kalenderjaar!*

2e HALFJAARLIJKSE LEDENVERGADERING

Maandagavond 19 november vond een goed bezochte tweede halfjaarlijkse algemene ledenvergadering plaats van de Vereniging "Jacob Honig Jsz. Jr." / Honig Breethuis. Voorzitter Jan Nieuwhoff opende de vergadering door stil te staan bij het overlijden van Klaas Doorgeest, gewaardeerd lid van het vrijwilligerscorps en met name actief als redacteur van persberichten en nieuwsbrieven en als inleider van onze huisconcerten. De aanwezigen betoonden hun respect door een gepaste twee minuten stilte.

In zijn terugblik op het lopende kalenderjaar noemde onze voorzitter met name de geslaagde productie van het boekje over het Honig Breethuis en de collectie "Jacob Honig Jansz. Jr.". Verder memoreerde hij de druk bezochte huisconcerten, waaronder het piano-forte festival, alsook de kabinetexposities over Vet, de familie van zilversmeden en over Zaanse trouwgebruiken. Het komende jaar hoopt het museum weer minstens zulke interessante exposities en sprankelende concerten te kunnen presenteren, die op toeloop en waardering van het publiek kunnen rekenen. De financiële verantwoording voor de jaarcijfers werd verstrekt door onze penningmeester.

De gemeente Zaanstad heeft voor het komende kalenderjaar groot onderhoud van het museum pand aangekondigd, waarbij ten minste het dak en de dakkapellen zullen worden vernieuwd. Via onze website willen wij een ieder op de hoogte houden van de voortgang van de bouwkundige werkzaamheden en de eventuele consequenties voor de reguliere openstelling en programmering. Ook zal ter ondersteuning een sponsoractie worden gestart.

Na een intensieve periode van brainstormen, netwerken en toetsen heeft het bestuur niet alleen de basis weten te leggen voor een beleidsplan t.b.v. de instandhouding, uitbreiding en presentatie van de collectie, maar bovendien kans gezien nieuwe krachten te

winnen voor de versterking van ons verenigingsbestuur. Zo stelde voorzitter Jan Nieuwhoff met Harm-Jan Egberts zijn beoogde opvolger voor, die formeel bij de voorjaarsvergadering zal aantreden. Daarnaast introduceerde hij Saskia Bax als nieuw bestuurslid Publiciteitszaken. Voor de portefeuille Marketing en Fondsenwerving is Wim van de Berg aangetrokken. Voorts zullen de gelederen worden versterkt door Else Valk, die vanuit haar specifieke expertise naar verwachting ondersteunend zal optreden voor meerdere bestuurstaken. Het bestuur verwacht in deze nieuwe samenstelling de continuïteit van ons huis en de collectie te kunnen garanderen...

C & J HONIG BREET: ZAANS WITPAPIER WERELDWIJD

Aansluitend op de algemene ledenvergadering leidde bestuurslid Pier van Leeuwen de aanwezigen in vogelvlucht langs de geschiedenis van het papierbedrijf waarvan vijf generaties woonachtig waren in het Honig Breethuis. Voor een deel resumeerde hij wetenswaardigheden die eerder in Nieuwsbrief 22 en het recent verschenen boekje over het Honig Breethuis zijn opgetekend en in beeld gebracht. Halverwege de voordracht nam het verhaal voor de meeste toehoorders een verrassende wending. Leek er met de liquidatie van het familiebedrijf in 1879 een eind te zijn gekomen aan de bekendheid van de firma C & J Honig Breet en de waardering van hun product; met de herbestemming in 1999 van het museum pand tot Honig Breethuis kwam niet alleen het privé domein van de familie Breet centraal te staan. Ook de afname en toepassing van het hoogwaardige witpapier van de firma beleefde een hernieuwde belangstelling...

KOPSTUKKEN EN KUNSTWERKEN

Gesterkt door mede-onderzoekers Barbara Bauling en George Sliker beijvert Van Leeuwen zich voor het in kaart brengen van kaarten, tekeningen, prenten, documenten enz. vervaardigd op papier van het Zaanse bedrijf en bewaard in musea, bibliotheken en archieven in binnen en buitenland. Kopstukken uit de wereldgeschiedenis van Goethe [Goethe-Archiv, Weimar] tot Napo-

leon [University of Delaware Library Newark, Delaware] en Chopin [Stiftelsen Musik-kulturens Framjande, Stockholm] schreven allen op papier uit ons familiebedrijf. Kunstenaars als Philipp Otto Runge en Christoph Nathé vervaardigden fijnzinnige tekeningen, aquarellen en prenten op het hoogwaardige velin papier van C & J Honig, zoals dat sinds 1790 geproduceerd werd. Representatieve voorbeelden van deze

kunstwerken zijn te vinden in respectievelijk de Kunsthalle Hamburg en het Nationaal Museum te Warschau.

BOUWTEKENINGEN EN KAARTBLADEN

Bouwkundigen en ingenieurs blijken ook een grote voorliefde aan de dag te hebben gelegd voor dit Zaanse product. Architectuurontwerpen op papier van C & J Honig zijn niet allen te vinden in de Universiteits-

NIEUWE AANWINSTEN

bibliotheek van Leiden. Het Maritiem Museum Rotterdam bezit 7 bouwtekeningen voor schepen, alle op papier van C & J Honig, naast vergelijkbare werken op papier van J. Honig & Zoonen en D & C Blauw. Architectuurontwerpen en bouwtekeningen op papier van C & J Honig zijn eveneens vertegenwoordigd in binnen- en buitenlandse collecties, zoals het Nationaal Museum te Warschau. De Zentralbibliothek Zürich telt maar liefst 69 landkaarten en plattegronden van gerenommeerde Zwitserse ingenieurs en cartografen. De Library of Congress Geography and Map Division Washington beschikt over 11 kaartbladen van Midden en Zuid-Amerika. Hoewel Jacob Honig Jsz. Jr. zelf uit een papiermakers-geslacht stamde, is helaas niet gedocumenteerd welke prenten en tekeningen uit zijn collectie zijn vervaardigd op Zaaans papier. Recentelijk kreeg Van Leeuwen toegang tot de grote collectie van de Stichting Archief Honig(h). Hieruit toonde hij een reeks riemkappen van de firma C & J Honig, die in komende edities van deze nieuwsbrief zullen worden gepubliceerd.

WAARDEPAPIER EN HERWAARDERING

Een saillant detail vormt het feit dat de firma C & J Honig Breet tussen 1843 en 1892 papier leverde voor 17 verschillende Nederlandse bank- en muntbiljetten met oplagen variërend tussen de 8.000 en 2.629.675 stuks. De vennoten Breet moeten zodoende zijn uitbetaald in waardepapier uit eigen molen. In het sterfjaar van Jan Jbz. Breet verscheen het laatste geld op papier van de firma. Daarmee is het verhaal van het familiebedrijf nog lang niet uitverteld. "We hebben pas een tipje van de ijsberg blootgelegd", aldus Van Leeuwen. Gewaardend met de nieuw verworven kennis pleitte de spreker voor hernieuwd onderzoek naar en waardering voor de internationale toepassing en verspreiding van deze in vergetelheid geraakte Zaanse informatiedrager.

EERZUIL VOOR ALEXANDER I

Afgelopen jaar werden twee kunstwerken verworven ter uitbreiding van de Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr." Hierbij is vooral ook gedacht aan een bestemming voor de nieuwe presentaties van het Zaaans Museum en het Czaar Peterhuisje. Zo wist onze vereniging de hand te leggen op een geaquarelleerde versie van de bekende prent "Eerzuil voor Alexander den eerste, Keyser aller Russen" naar C. van der Waard. Hierop is de Russische tsaar (en rivaal van Napoleon) afgebeeld, geflankeerd door een Kozak en de Hollandse stedenmaagd. Onder zijn beeltenis is een aanzicht te zien van het tsaar Peterhuisje, dat de nazaat van de 17e eeuwse vader aller Russen in 1814 bezocht. De verwerving van de originele aquarel komt als perfect timing aan de vooravond van de 200-jaar herdenking. Daarnaast biedt het komende Rusland-Nederland-jaar 2013 en de geplande herinrichting van het Czaar Peterhuisje een toepasselijke context voor deze aanwinst. De voorstelling werd exclusief gepresenteerd tijdens de algemene ledenvergadering, maar zal komend voorjaar aan het grote publiek worden getoond in ons expositiekabinetje.

ROMANTISCH INTERIEUR

Een tweede recente verwerving betreft een olieverfschilderij door de Duitse kunst-

schilder Otto Kirberg (1850-1926), dat een geromantiseerd Hollands interieur verbeeldt. Het is karakteristiek voor de tijd van de Romantiek, waarin de nationale en regionale identiteit werd gedefinieerd. In de Zaanstreek leverde Jacob Honig Jansz. Jr. met zijn geschiedkundige werken en verzameling een toonaangevende bijdrage aan het Zaanlandse zelfbeeld. Voor een deel is deze voorstelling verdicht en geromantiseerd, zoals ook het schilderij van Kirberg als betrekkelijk nostalgisch ideaalbeeld is samengesteld en naar alle waarschijnlijkheid in werkelijkheid nooit heeft voorgegaan. Voor een Zaanse smuiger met walvisvaartmotief zien we een moeder met Volendamse kap, terwijl aan de wand een Friese stoelklok hangt. Het pittoreske tafereel heeft curieus genoeg haast iets weg van het 20-ste eeuwse compositie ensemble Zaanse Schans, dat zijn stempel heeft gedrukt op de beeldvorming van de regionale identiteit. Het schilderij is aangekocht op basis van een onderbouwing door Ellen van Veen, medewerkster van het Zaaans Museum. Binnen de herinrichting van dit museum zal het doek figuren in een presentatie refererend aan de eerste expositie van de collectie "Jacob Honig Jsz. Jr." in 1874.

PvL

ZAANSE GESCHIEDENIS GEBOEKSTAAFD

“Boertig, bont en ordeloos”, zo karakteriseerde Jacob Honig Jansz. Jr. de Zaankanters, aldus professor Piet de Rooy bij de presentatie van de nieuwe tweedelige Geschiedenis van de Zaanstreek op 8 november jl. Het lijvige tweeluik is geschreven door 24 auteurs onder eindredactie van Eelco Beukers en Corrie van Sijl. Ter illustratie van de artikelen zijn ruim 600 afbeeldingen opgenomen, waaronder veel materiaal afkomstig uit de topografisch-historische atlas Zaanlandia Illustrata en schilderijen en voorwerpen uit de collectie “Jacob Honig Jsz. Jr.”. Ruud van Ritbergen legde veel van deze schilderijen en objecten op foto vast. Wikje van Ritbergen ordende alle beeldmateriaal in een database. Of het imago van boertige Zaankanters na lezing van het geschiedwerk overeind blijft, valt te bezien...

Onder het geselecteerde beeldmateriaal bevinden zich enkele stukken die bekend zijn uit de Zaankamer van het Honig Breethuis. Zo zijn de pastelportretten opgenomen van de papierfabriekier Klaas Cornelisz. Breet en zijn nichtje Machteltje Honig. Ook twee van de tekeningen van het papierbedrijf door Jacob Cornelisz. Breet staan in het boek afgebeeld.

MOOI MACHIE

Machteltje Cornelis Honig (1797-1828), die op 29 juni 1817 in het huwelijk trad met Jacob Kluijver Albertsz. (1798-1843), koopman en fabrikant in Koog aan de Zaan. Op deze pastel van Wijnand Esser (afbeelding links) is goed te zien dat de Zaanse hoofdtooi veel uitbundiger is geworden. Machteltje draagt een kanten kap en een gouden oorijzer, waarvan de boeken (de rechthoekje uitsteeksel ter weerszijde van de ogen) met diamanten zijn bezet. Ook haar voor- en zijnaalden zijn versierd met diamanten, evenals haar halsketting met geslepen stenen.

[Zaans Museum, Zaandam, Collectie “Jacob Honig Jsz. Jr.”, ZOV-4179]

LOMPENSCHUUR EN PAKKAMER

De lompenschuur en de pakkamer van een witpapiermolen. Gewassen inkttekeningen uit respectievelijk 1793(75?) en 1792 door Jacob Cornelisz. Breet (1778-1847). Naar alle waarschijnlijkheid vervaardigde Jacob Breet deze tekeningen in de reeks “Plan voor een Witpapiermolen” als deel van zijn opleiding in het familiebedrijf C & J Honig. De linker tekening toont het sorteren en wegen van de lompen, de rechter het persen en verpakken van het papier in riemen, voorzien van een riemdruk in rode inkt. De vrouwen op de voorstellingen zijn gekleed in traditioneel Zaanse kostuum. De tekeningen geven een ideaalsituatie weer. De andere tekeningen uit de reeks zijn constructietekeningen voor de witpapiermolen en een petmolen. Dergelijke constructietekeningen zijn ook vervaardigd door de jonge Jan Kool en behoorden mogelijk tot de gangbare scholing in het vak.

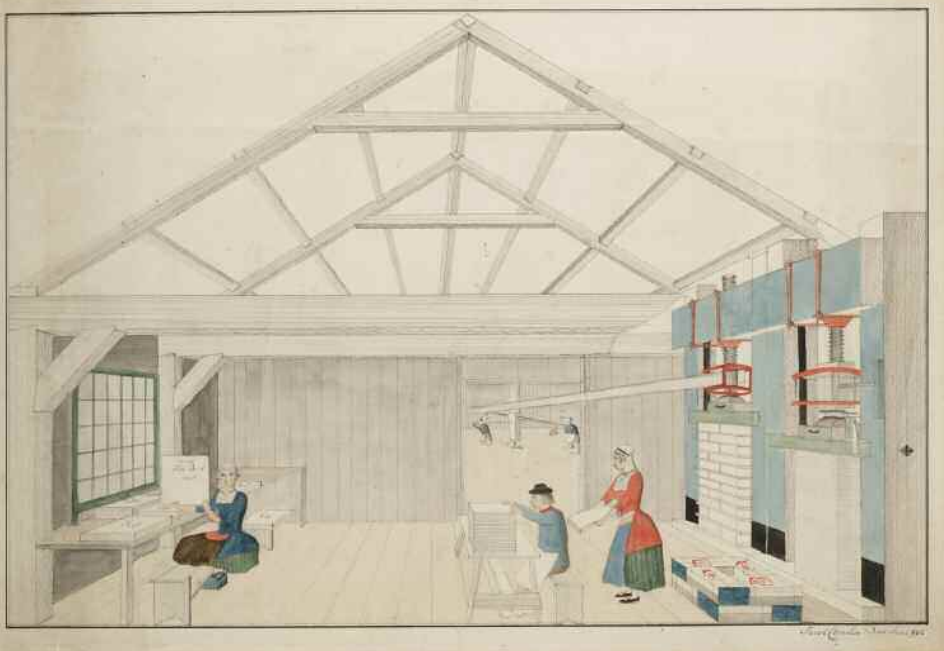
[Gemeentearchief Zaanstad, Zaanlandia Illustrata nr. 845, Collectie “Jacob Honig Jsz. Jr.”]

KLAAS CZ. BREET

Klaas Cornelis Breet (1784-1846), papierfabrikant en -handelaar te Zaanwijk, kopie van een negentiende-eeuws pastelportret door Nelly Gretha Honigh (1879-1945). Het portret van Guurtje de Vries, de echtgenote van Klaas Cz. Breet, wordt volgens de inventaris omschreven als: "Nellij Gretha Honigh (kopie naar W. Dekker)". Of hieruit ook kan afgeleid dat het portret van Klaas een origineel is door W. Dekker (toegeschreven?) Het portret van Klaas stamt uit

de "inboedel G.J. Dekker, Den Haag"; van dat van Guurtje is de herkomst onbekend, maar wellicht dezelfde bron. Fotoreproducties van beide portretten hangen in de originele lijsten in het Honig Breethuis.

[Zaans Museum, Zaandam, Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", ZOV-03618]

Ook het geschilderde interieur van een Zaanse woning aan het Zilverpad uit 1849 door Gerrit Walch (1808-1864), dat in het Honig Breethuis hangt, is afgebeeld in het boek. evenals de originele gewassen inkt-tekening door Noach van der Meer jr., die model stond voor de bekende prent van de Vrijheidsboom te Zaanwijk.

ISBN 978 90 400 0787 3

NEELTJE HONIG

Op de recente expositie "Trouwen aan de Zaan" kon het portret (afbeelding rechts) van Neeltje Honig (1802-1859), het zusje van Machteltje, worden getoond. Het pastelportret door Wijnand Esser berust in de collectie van de Stichting Archief Honig(h). Neeltje Honig was één van de dochters van Aagje Breet en Cornelis Honig. Neeltje is afgebeeld in modieuze empirejapon en Zaanse kap met kappenstel. Op 29 juni 1823 huwde ze Hendrik Baas (1802-1870).

HOLL-ANDERS

Tot en met 31 maart 2013 is in het hele Zaans Museum de tentoonstelling "HollAnders. Kunstenaars met een beperking geïnspireerd op de Zaanstreek" te zien. Wij hebben deze verkoopexpositie gemaakt in samenwerking met Jans Pakhuys uit Amersfoort, onderdeel van Amerpoort. Zij zijn een dagbesteding voor kunstenaars met een beperking en werken met begeleiders die zelf ook kunstenaar zijn. Om de paar jaar maken ze een tentoonstelling met een gerenommeerd museum, waaronder Singer Laren, Onze lieve heer op Solder en het Bijbels Museum in Amsterdam. Dit jaar was het Zaans Museum aan de beurt.

In januari 2012 kwamen de 40 kunstenaars naar het museum om zich te laten inspireren op de collectie. Ze keken rond, maakten foto's en gingen vol beelden en ideeën en met boeken en films terug naar het atelier. Daar gingen ze aan het werk met de thema's die passen bij onze collectie, zoals onderwerpen van bekende schilderijen in onze collectie, Stiers Wreedheid, Man onder de beer, houtbouw, molens, klederdracht, scheepsbouw, Verkade enz. Ze waren vrij in wat ze wilden maken, alleen in maatvoering van de werken waren ze enigszins beperkt. Het grootste werk meet 150 x 100 cm, de kleinste 20 x 20 cm.

We waren zeer verrast en blij met het resultaat van de werken. Het is een vrolijke en kleurrijke expositie geworden. Iedere kunstenaar heeft op zijn eigen manier een visie gegeven op onze collectie. Ze hebben details uit schilderijen gehaald, die we zelf niet hadden gezien. We zijn weer beter naar onze eigen collectie gaan kijken. De titel HollAnders of Holland Anders slaat op de andersoortige kunstenaars en de andere manier van kijken naar het Hollandse landschap, maar ook op de andere manier van kijken door onszelf. We noemen ze kunstenaars met een beperking, maar ik heb ze ook al kunstenaars met een verrijking genoemd, want ze zijn niet beperkt in het kijken en verbeelden van onze werken. En ze hebben juist zonder beperking gekeken. We zijn heel blij met deze tentoonstelling, omdat we een nieuwe doelgroep aanspreken en we mensen kunnen inspireren met de andere manier van kijken.

Hester Wandel (Zaans Museum)

Linda Meijer: Vliegende Hollander (Gemengde techniek op papier, 53 x 37 cm)

IJSPRET

[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 2107527]

Gerrit-Jan Honig [1864-1955] met zoon Jacob en belangstellende buurkinderen op de bevroren Zaan achter zijn woonhuis 'De Mol' uit 1795 aan het Zeglis te Zaandijk, ca. 1915.

G.J. Honig was de eerste bibliothecaris van de Boekerij van zijn vader Jacob Honig Jsz. Jr. en conservator van de Zaanlandsche Oudheidkamer.

[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 21.02695]

Winters beeld van de Tuin van Breet aan de Lagedijk te Zaandijk.

Rechts woningen aan de latere Parkstraat. De tuin behoorde bij het huis Lagedijk 54-56 en was omstreeks 1900 in gebruik bij de Koger machinefabrikant Pieter Mattheus Duyvis.

[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 2107529]

Gerrit-Jan Honig [1864-1955] met zoon Jacob en belangstellende buurkinderen op de bevroren Zaan achter zijn woonhuis 'De Mol' uit 1795 aan het Zeglis te Zaandijk, ca. 1915.

Het koopmanshuis werd tussen 1970 en 1972 herbouwd aan de Kalverringdijk op de Zaanse Schans.

DEZE WINTERFOTO'S EN DIE OP DE OMSLAG VAN DEZE NIEUWSBRIEF MAKEN DEEL UIT VAN DE EXPOSITIE "IJSPRET", TE ZIEN IN HET HONIG BREETHUIS T/M 24 FEBRUARI 2013.

Deze foto's zijn te bekijken en te bestellen via de vernieuwde beeldbank van het Gemeentearchief Zaanstad (<http://zaanstad.pictura-dp.nl>)

ANNO 1812

Pieter Prins werd geboren op 20 november 1812 als zoon van Cornelis Simonsz Prins en Trijntje Oot. In 1830 nam hij deel aan de Tiendaagse Veldtocht. Het verhaal gaat dat hij door de ouders van Eva Alberti [1813-1883] als te min werd geacht als potentiële echtgenoot. Daarop zou hij zijn grote liefde hebben geschaakt, waarna hij op 12 februari 1834 te Amsterdam met haar in het huwelijk trad. Uiteindelijk zou hij het schoppen tot koopman en burgemeester van Wormerveer. Pieter en Eva Prins kregen ook een dochter, Anna Catharina Prins [1837-1909], de latere echtgenote van Dr. Jan Mulder [1830-1905]. Pieter Prins en Eva Alberti zijn rond 1831 in olieverf geportretteerd (ZHM 07063 en ZHM 03325). Deze portretten hingen tot 2010 in Museum Het Noorderhuis. Mr. Pieter Prins stierf op 13 september 1865.

[Informatie met dank aan E. Ruijs, Den Haag]

Mr. Pieter Prins (1812-1865)
Portret op doek, ca. 1834
[ZHM 07063]

AGENDA

13 DECEMBER T/M 24 FEBRUARI 2013: TENTOONSTELLING "IJSPRET"

**19 DECEMBER 14.00-15.30 UUR WORKSHOP VOOR JONG EN OUD:
FEESTKLEDING MAKEN M.B.V. AANKLEEDPOPPEN EN PAPIER**

**22, 23 EN 24 FEBRUARI: PIANOFORTEFESTIVAL
RESERVEREN BIJ VOORKEUR VIA: WWW.HONIGBREETHUIS.NL**

**21 MAART T/M 23 JUNI TENTOONSTELLING
"NAPOLEON OP DE HAK: SPOTPRENTEN VAN WIJNAND ESSER" (ONDER VOORBEHOUD)**

**AFSPRAKEN VOOR ARRANGEMENTEN EN ONTVANGSTEN TIJDENS OPENINGSUREN
BIJ HET HONIG BREETHUIS.**

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een 3-jaarlijkse uitgave van de Vereniging "Jacob Honig Jsz. Jr." en heeft tot doel leden en belangstellenden te informeren over de activiteiten in het Honig Breethuis en de collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", ondergebracht in het huis, het Zaanse Museum en het Gemeentearchief Zaanstad.

Redactie: Pier van Leeuwen, m.m.v.
Hester Wandel en Wijke van Ritbergen-Siewers
Grafisch ontwerp: Ruud van Ritbergen
Beeldmateriaal: Gemeentearchief Zaanstad,
Zaans Museum en Ruud van Ritbergen
Drukkerij: Drukkerij De Top, Koog aan de Zaan

Honig Breethuis
Lagedijk 80, 1544 BJ Zaandijk
Tel. 075-6217626
E-mail: info@honigbreethuis.nl
Website: www.honigbreethuis.nl
Open: november - april openingstijden
don. t/m zon. 13.00 - 16.00 uur

C & I HONIG
PAPIERFABRIKEURS
1709 - 1879

Cadeautip: Heeft u hem al in huis? Het informatieve en fraai vormgegeven boekje over het Honig Breethuis. Winkelprijs € 9,95. Ledenkorting: € 1,00. Een must voor alle liefhebbers van de Zaanse geschiedenis en een originele kerstattentie!

Aanbevolen uit onze kelder: Honig Breethuiswijn, een fruitige Merlot voorzien van etiket met zes verschillende portretten van leden van de families Honig en Breet, waaronder Klaas Breet en Mooi Machie Honig (zie pagina's 4 en 5). Voor slechts € 5,95 per fles!

*Sneeuwballengevecht op de Zaan achter het Honig Breethuis, 1925
[Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr.", GAZ 2107502]*

